

Klimadækning mellem drama og løsning, fiasko og folkelighed

Kvantitative analyser og journalistiske
observationer af mediedækning om og omkring
COP 15-konferencen

Af Asbjørn Slot Jørgensen, Kresten Johansen og Lars Kabel UPDATE, Danmarks Medie- og Journalisthøjskole

Klimadækning mellem drama og løsning, fiasko og folkelighed

Kvantitative analyser og journalistiske
observationer af mediedækning om og omkring
COP 15-konferencen

Af Asbjørn Slot Jørgensen, Kresten Johansen og Lars Kabel
UPDATE, Danmarks Medie- og Journalisthøjskole

Layout: Susanne Sommer og Henrik Møller

1.0 Konflikt, fred og festlighed

Den store klimademonstration var som et karneval i vinterkulde. Grupper af fantasifuldt udklædte aktivister fra mange lande gik side om side med ganske almindelige danskere. Lørdag 12. december vandrede op mod 100.000 (arrangørernes tal) i fredelig demonstration mod Bella Center for at lægge pres på COP 15-forhandlerne. Bagerst i det farverige optog blev der imidlertid ballade med sortklædte aktivister, militaristisk udrustet politi og mange anholdelser – det helt store flertal af demonstranterne opdagede det dog overhovedet ikke.

Den dag var verdens blik rettet imod København og den folkelige manifestation, stor var frygten for ødelæggende konfrontationer, som der årene i forvejen havde været en del af ved andre internationale topmøder jorden rundt. COP-15 arrangørerne, politiet og medierne var beredte – stemningen var højspændt.

De meget talrige danske og udenlandske nyhedsmediers dækning af begivenheden blev betydningsfuld for, hvordan den samlede italesættelse af klimakonferencen endte med at blive. Hvordan dækkede de danske nyhedsmedier den glade folkevandring og de aggressive konfrontationer ved den selvsamme begivenhed? Hvilke redaktionelle valg, blev der foretaget? Hvordan endte mediefortællingen med at blive?

DR 1 og TV 2 dækkede demonstrationerne 'live' lørdag eftermiddag og havde naturligvis afsat det meste af tv-aviserne om aftenen til klimastoffet. DR 1 lagde ud med "Velkommen til TV Avisen på dagen, hvor den største folkelige demonstration under klimatopmødet gik gennem Københavns gader. Mange tusinde demonstranter gik i dag på gaden til klimaoptog i København – op mod 400 demonstranter er anholdt".

På billedsiden startede DR 1 med sene eftermiddagsbilleder af bål og ild, som demonstranter varmede sig ved omkring Bella Center, lyden af en helikopter og et skilt "400 demonstranter anholdt". Lidt længere inde i den meget omfattende dækning blev der stillet om til reporteren Søren Hartman foran det interneringssted, som politiet havde indrettet til de anholdte klimaaktivister. Der var interview med en vicepolitiinspektør, Rasmus Skovgaard, fra Københavns Politi og med DR's kriminalredaktør, Claus Buhr. Hændelsesforløbet var som skræddersyet til kortfattet, action-præget, nyheds-tv. DR 1's dækning var i betydelig omfang præget af nyhedskriteriet: konflikt. Det dramatiske element blev højt prioriteret.

Danske dagblade gik markant anderledes til opgaven. Såvel B.T. som Jyllands-Posten havde naturligvis demonstrationen på forsiden, men med vægten lagt på det fredelige og karnevalsagtige. B.T. bragte et pressefoto med et par klovneklædte aktivister og en politimand under overskriften "Klima, krig og kærlighed". Inde i søndagsavisen var den første hovedhistorie. "En spadseretur for klimaets skyld". Først på det næste opslag kom "Klimakamp – de voldelige aktivister kunne ikke holde sig væk".

Jyllands-Posten valgte en beslægtet redaktionel linie. Under overskriften "Faner og fanfare" bragte dagbladet et forsidefoto af et par udklædte trompetspillende klimaaktivister. Den første store temaartikel inde i Jyllands-Posten søndag 13. december var "Folkevandringen blev en folkefest". På det næste opslag bragte JP-redaktionen de dramatiske fotos af de mange anholdelser under overskriften "Den sorte blok blev bagtrop".

Ekstra Bladet gik med søndagsavisens forside endnu længere i måden at vinkle på.

Under overskriften "Klimafest – 99.100 blev ikke anholdt" viste Ekstra Bladet et foto af det farverige optog. Først inde i avisen kom i en stor overskrift den dramatiske oplysning om "968 anholdt". Ekstra Bladet rakte med forsideprioriteringen tydeligvis hånden ud imod de mange danskere – og potentielle aviskøbere – der havde oplevet klimademonstrationen som en positiv og konstruktiv demokratisk manifestation – hvad enten de havde deltaget eller ej.

Dagbladenes redaktionelle linie var denne weekend klart anderledes end tv-avisernes nyhedsdækning: Mindre konflikt-rapportering og drama, mere vægt på fred og festlighed. Dækningen var konstruktivt imødekommende over for de mange. Var disse redaktionelle valg og prioriteringer i december 2009 et tegn på, at klimajournalistikken og COP 15-dækningen i almindelighed blev præget af anderledes typer af journalistiske hensigter og vinklinger? Blev klimajournalistikken i almindelighed mere konstruktiv og løsningsorienteret end tidligere?

2.0 Hvad vil vi finde ud af?

Denne artikel og undersøgelsesarbejdet bag den har til formål at undersøge, i hvor høj grad og på hvilke måder tankegangene og metoderne bag fænomenet konstruktiv journalistik, konstruktive nyheder, blev taget i brug i mediedækningen af klimaproblematikkerne og COP 15-konferencen.

Et andet vigtigt formål med artiklerne er i et bredere perspektiv at karakterisere det nyhedsflow og den journalistik, som rent faktisk blev offentliggjort i udvalgte danske mainstream-nyhedsmedier i december 2009. Var der noget nyt på spil?

Konstruktiv nyhedsdækning, konstruktiv journalistik er en faglig terminologi, som nyhedsdirektør Ulrik Haagerup, DR, lancerede i efteråret 2008. Han pålagde samtidig medarbejderne i DR Nyheder at producere og offentliggøre flere konstruktive nyheder på DR's mange platforme. Ulrik Haagerup gik så langt som til at anbefale, at 'det konstruktive' fremover bruges som et nyt nyhedskriterium.

"Nyheder er afvigelser fra normalbilledet" (Haagerup 6. december 2008, kronik i Politiken). I en verden hvor langt de fleste mennesker lever i fred og fordragelighed, fører det til, at nyhedsdækningen i meget stort omfang er præget af krig, katastrofer, trafikuheld, kriminalitet, elendighed, politiske konfrontationer og kuriøse hændelser. Konstruktive nyheder gør op med den på redaktionerne udbredte forestilling om, at "historier ingen bliver sure over, er reklame. En god historie er altså en dårlig historie".

Terminologien skal ikke forstås som en moralsk drevet intention om for enhver pris at offentliggøre positive og opbyggelige nyheder. Konstruktiv nyhedsdækning er i stedet en journalistisk ambition om også at nyhedsdække de samfundsprocesser og forandringer fra dagligdagen, der leder frem imod "løsninger, inspiration og historier om, at verden ikke kun er tosset, ond og farlig" (Haagerup).

Bag konstruktive nyheder ligger der en opfattelse af, at denne type af nyheder vil kunne give borgerne en mere troværdig nyhedsdækning og mediebeskrivelse af virkelighedens mange virkeligheder.

Også andre danske nyhedsredaktioner arbejder i disse år med problematikken blot med udgangspunkt i en anden terminologi. Konstruktive nyheder trækker i et vist omfang på en række danske og udenlandske forskningsresultater og erfaringer fra forskellige projekter fra det seneste årti. Det er begreber og tankegange beskrevet i danske bøger og artikler:

- Konsensus nyheder (Kramhøft 2000)
- Ikke-konfliktbaserede fortælleformater (Kabel 2005 og Kabel 2006)
- Aktivistisk journalistik, 'public journalism – civic journalism' (Bro 2004)
- Symbiotisk politisk journalistik (Bro, Jønsson, Larsen 2006)

Hvad vil vi finde ud af, hvad undersøger vi? De efterfølgende kortlægninger og kodninger er tænkt og udført på baggrund af blandt andre de følgende spørgsmål:

- Blev medierne og nyhedsdækningen præget af konstruktiv journalistik, da verdensbegivenheden blev afholdt i Danmark? Hvis den var det, så hvordan? På hvilke forskellige måder?
- Medførte det, at nyhedsmedierne nærmest indtog en rolle som medansvarlig, som konstruktiv medspiller – som deltagende - i stedet for at være kritisk observerende?

Den i 2008 og 2009 offentliggjorte konstruktive journalistik i DR og andre danske medier har tilsyneladende være udført hovedsageligt om 'bløde' emner som sundhed, det sociale stof, skolestof og livsstil. Det har under forberedelsesarbejdet til denne undersøgelse ledt til en tese om, at når de 'hårde emner', når centrale problemer, temaer og begivenheder som COP 15 i Københavns kommer på dagsordenen, når 'breaking news', nyhedsspiralerne og citatkæderne kører, så vil redaktionerne være tilbøjelige til lægge de løsningsorienterede og konstruktive journalistiske ambitioner på is – i stedet vil en klassisk dramatiseret konflikt dækning florere. Gik det sådan?

3.0 Metoden og undersøgelsesobjekterne

Som den centrale empiri for undersøgelsen identificerede og kortlagde vi klima- og konference-dækningen i fem udvalgte danske nyhedsmedier i dagene 1. til 22. december 2009. Det var de mest sete tv-aviser om aftenen i de to mainstream-kanaler, DR 1 og TV 2, samt tre store dagblade, der hver især repræsenterer forskellige former for mainstream-avis-koncepter og sigter mod forskellige samfundsgrupper. Det var Jyllands-Posten, B.T. og gratisavisen metroXpress.

De i alt 2454 artikler, fotos, grafikker, tegninger og nyhedsindslag blev identificeret ud fra to helt enkle kriterier. De skulle omhandle "klima" og/eller "København" i den periode, hvor verdens opmærksomhed var rettet mod byen.

Måske fordi COP 15-konferencen foregik i Danmark, var det i modsætning til ved andre typer af kvantitative kortlægninger af mediedækning denne gang overhovedet ikke vanskeligt at identificere og udvælge de mange relevante avisartikler, billeder og indslag i tv-aviserne. Stoffet var top-prioriteret igennem den tre uger lange undersøgelsesperiode, og nyhedsredaktionerne placerede dagligt emnet på forsiden, først i nyhedsudsendelserne eller på temasider.

I de tilfælde, hvor søgeordene "klima" eller "København" ikke eksplicit var skrevet i artiklerne eller udtalt i nyhedsindslagene var det konteksten og/eller det dominerende udsagn, som var udslagsgivende for, om artiklen, billedet eller tv-indslaget blev talt med eller ej. Det vil sige, at artikler og indslag om fx smeltning af indlandsisen, temperatur- og vandstigninger, bæredygtighed, vedvarende energi, regnskoven, Bjørn Lomborg, danske klimapolitikere, præsidenten fra Maldiverne, CNN's og BBC's tv-show til hele verden, protesterne og gadekampene, politiets forhold til demonstranterne, sikkerheden omkring Obama og de andre statsledere og din egen CO₂-udledning er taget med.

Kodningen er foretaget uden værdiladede vurderinger. Om det er god eller dårlig journalistik, relevante eller irrelevante emner har ikke spillet nogen rolle. Registreringerne er lavet så neutralt og fagligt funderet som overhovedet muligt.

Det store arbejde med udvælgelsen og kodningen blev udført af fem på daværende tidspunkt studerende ved Danmarks Medie- og Journalisthøjskole: Lasse Berg, Mads Stampe, Siri Luk, Thea Johansen og Tore Keller i samarbejde med Kresten Johansen, Asbjørn Slot Jørgensen og Lars Kabel. Hver journalistisk enhed blev tildelt et navn og et nummer og blev kortlagt ud fra en række spørgsmål som fx enhedens størrelse/længde, de journalistiske genrer og nyhedskriterier, de brugte kilder med antal og navne, emnet og det journalistiske sigte – i alt blev der for hver journalistisk enhed kodet for op til 17 forskellige spørgsmål/emner.

Kolleger på Journalisthøjskolen og Statsbiblioteket i Århus var behjælpelig med at skaffe en digital kopi af de mange tv-aviser. Fra DR og TV 2 fik vi redaktionernes aktuelle 'rundowns' – oversigt over udsendelsernes præcise afvikling.

Ud over inspiration fra faglitteratur og de kvantitative kortlægninger består empirien bag artiklen også af eksempler fra mediedækningen samt journalistiske observationer udført af Asbjørn Slot Jørgensen i København i den første uge af klimakonferencen og i den anden uge af journalistiske observationer og fotos taget af Lars Kabel som akkrediteret til COP 15-konferencen.

Opmålingerne har skabt empiri og data til de følgende to forsknings-, analyse- og udviklingsprojekter: Konstruktive nyheder/journalistik ved UPDATE, Danmarks Medie- og Journalisthøjskole under ledelse af Steen K. Rasmussen, UPDATE, samt det internationale medieforskningsprojekt, Media Climate Project, under ledelse af Elisabeth Eide, University of Oslo og Risto Kunelius, University of Tampere.

4.0 En kvantitativ karakteristik af stoffet

De danske nyhedsredaktioner dækkede verdensbegivenheden under hensyntagen til mediernes forskellige redaktionelle koncepter og målgrupper, disse lå naturligt nok til grund for de journalistiske valg og dermed for indholdet i papir- og tv-aviserne. Målet med denne undersøgelse er ikke at analysere nyhedsmediernes varierende redaktionelle koncepter i almindelighed, ikke at identificere specifikke ligheder og forskelle ved klimadækningen i de fem forskellige nyhedsmedier eller at fastslå de særlige karakteristika ved print og tv. Undersøgelsens hovedinteresse er i stedet den samlede, tværgående mediefortælling, italesættelsen, den faktisk offentliggjorte klima- og konferencedækning. Derfor opstilles de efterfølgende kvantitative data sammenlagt for de fem medier:

De 2454 avisartikler, fotos, grafikker, tegninger og nyhedsindslag i tv-aviserne fordelte sig på følgende måde:

- 1007 kortere eller længere nyheder og avisartikler
- 1190 fotos, grafikker, kort og tegninger
- 257 nyhedsindslag til tv-aviser samt temaudsendelser som Søndagsavisen i DR 1.
- Af de 257 indslag var 167 fra DR inklusiv "Horisont" og "Magasinet Klima". De 90 fra TV 2 Nyhederne. Omkring 100 af indslagene var top-nyheder, der blev præsenteret i starten af udsendelserne.

Brugen af kilder og korte interview i klima- og COP 15-dækningen var i december 2009 meget omfattende. Der blev registreret følgende antal kilder:

- 291 navngivne mænd optræder i tv-indslagene
- 84 navngivne kvinder optræder i tv
- 32 'voices' er registreret, hvor navnet/kønnet er usikkert

- 604 navngivne mænd optræder i de undersøgte aviser
- 167 navngivne kvinder optræder i aviserne
- 83 'voices' er registreret, hvor navnet/kønnet er usikkert

Top 10-listen over de mest citerede personer for henholdsvis de to tv-aviser på DR 1 og TV 2 og de tre dagblade var følgende:

Mest citerede kilder og interview i tv-nyhederne

Connie Hedegaard, COP 15-minister	29 optrædener
Lars Løkke Rasmussen, statsminister og formand	29 optrædener
Barack Obama, præsident i USA.....	26 optrædener
Steffen Kretz, klimakorrespondent, DR 1	22 optrædener
Per Larsen, chefpolitidirektør	11 optrædener
Svenning Dalgaard, Europakorrespondent, TV 2.....	11 optrædener
John Nordbo, klimachef i WWF	8 optrædener
Wen Jiabao, premierminister i Kina.....	7 optrædener
Lumumba Stranislav Di-Alping, talsmand for u-lande.....	6 optrædener
Lykke Friis, Klima- og energiminister i Danmark.....	6 optrædener
Yvo de Boer, generalsekretær for UNFCCC.....	6 optrædener

Mest citerede kilder i avisartiklerne

Lars Løkke Rasmussen, statsminister, COP 15-formand	22 optrædener
Per Larsen, chefpolitidirektør.....	17 optrædener
Connie Hedegaard, COP 15-minister	16 optrædener

Lumumba Stranislaus Di-Alping, talsmand for u-lande.....	14 optrædener
Barack Obama, præsident i USA.....	11 optrædener
John Nordbo, klimachef i WWF	11 optrædener
Yvo de Boer, generalsekretær for UNFCCC.....	11 optrædener
Esben Weile Kjær, aktivist, sms-dagbog i metroXpress	10 optrædener
Lykke Friis, Klima- og energiminister i Danmark.....	10 optrædener
Poul Erik Lauridsen, NGO, klimakoordinator i CARE	10 optrædener

Ud over problematikken om hvilke magtfulde og autoritative kilder, der blev brugt i dækningen, blev det også gjort op, hvilke typer af stemmer – ‘voices’ – der kom til orde i de tre uger i december 2009. Herunder i hvor høj grad, ‘almindelige’ mennesker blev inddraget og hørt:

'Voices', kildetyper, stemmer i mediedækningen	Dagblade	Tv-aviser
Nationale politiske aktører – præsidenter, parlamentarikere	23 %	29 %
Repræsentanter fra FN og andre internationale organer	3 %	3 %
NGO'er og almindelige mennesker - herunder læserbreve	50 %	33 %
Erhvervsfolk - virksomheder	9 %	5 %
Videnskabsmænd, eksperter	7 %	4 %
Mediernes egne medarbejdere – journalister som eksperter	2 %	14 %
Politiet - ordensmagten	5 %	7 %
Andre, andet	1 %	5 %

Emnevalget i dagbladene og tv-aviserne blev kortlagt under de følgende overskrifter med følgende resultat. De sammenlagte tal giver mere end 100%, da en del journalistiske enheder – især de lidt længere avisartikler - dækkede flere emner:

Emnet – temaet for den artiklen, tv-indslaget	Dagblade	Tv-aviser
Konferencens logistik, Bella Center, sikkerhed	11 %	22 %
Natur og miljø, regnskov, dyreliv, koralrev	4 %	5 %
Forhandlingsforløbet – COP 15, Kyoto-protokollen	13 %	22 %
Klimaproblematikker, oversvømmelser, is, tørke	9 %	7 %
Forurening, røg, udledninger	9 %	4 %
CO2-kvoter, CO2-marked	4 %	1 %
Energi – vind, kul, atomkraft, vand	3 %	2 %
Demonstrationer, NGO-protester i DK og udlandet	24 %	16 %
Transport – luftfart, søfart, biler	3%	1 %
De politiske resultater, de økonomiske aftaler	10 %	7 %
Ofrene – flygtninge, sult, fattigdom	2 %	1 %
Andet	23 %	12 %

Dagbladene B.T. Jyllands-Posten og metroXpress illustrerede i meget stor omfang deres klima- og konferencedækning med pressefotos, grafikker, kort og tegneserier. Der blev kodet 1190 billeder/illustrationer. 57 procent af avisartiklerne om COP 15 havde et eller flere tilhørende billeder. Det tabloide dagblad B.T. brugte fotos og illustrationer ved 9 ud af 10 historier. Jyllands-Posten og metroXpress bragte billeder ved knapt halvdelen af teksterne.

Billedernes og illustrationernes emner, temaer og motiver var fordelt således:

Emnet, temaet i fotos, grafikker m.m.	Dagbladene
Fotos fra topmødet, COP 15-konferencen, Bella Center	13 %
Demonstrationer og protester i København	11 %
Protester i resten af landet og i udlandet	1 %
Sikkerhedsforanstaltninger	3 %
Øvrige fotos fra København, byliv m.m.	2 %
Fotos af natur	5 %
Fotos af miljø, menneskeskabte naturpåvirkninger	4 %
Portrætter og byline-billeder af skribenterne	21 %
Grafer, kort og satellitfotos	5 %
Tegneserier	2 %
Pressefotos af politikere og centrale aktører ved COP 15	30 %
Øvrige	5 %

I forhold til kønsfordelingen i billeder og illustrationer viste kodningen det følgende:

De centrale personer i billedet - motivet	Dagblade
Danskere (uden byline) – politikere, celebrities	18 %
Udlændinge (uden byline) – politikere, celebrities	20 %
Politi	4 %
Demonstranter/aktivister	16 %
Klima, natur og forurening	14 %

Fotos af danskere (uden byline)	Dagblade
Begge køn	12 %
Fotos med kvinder som central motiv	33 %
Fotos med mænd som central motiv	55 %

4.1 Dagbladenes brug af metaforer

I relation til især dataindsamlingen til det internationale forskningsprojekt, Media Climate Project, blev det også undersøgt, om de tre danske dagblade i større omfang brugte religiøse metaforer i dækningen af klimakonferencen. Dette er en udbredt praksis i andre lande, og det siger noget centralt om, hvordan store og betydningsfulde emner italesættes i nyhedsmedierne. Vores registreringer viste imidlertid, at det gjorde de tre danske dagblade kun i begrænset omfang. Ud af de mange længere og korte forsidehistorier blev der fundet 19, hvori der blev brugt et religiøst billedsprog – eksempelvis: "Jorden går absolut ikke under...", "Miljøsnyder", "Gud og atomkraft er løsningen", "Dans om guldkalven", "Er det guds skyld?" og "Med knyttede næver mod kulguderne".

Tydeligere var brugen af krigs- og kampmetaforerne – hvoraf en del var hentet fra sportens verden. I dagbladenes forsideartikler blev der fundet 33 overskrifter med sådanne metaforer - eksempelvis: "Brølet", "Klimakamp", "Næven fra syd" "Slaget står på onsdag", "I krig med politi-Per", "Australsk klimalov skudt ned", "Verden gidsel i magtkampen" og "Klimakampens vinder og taber".

Dette dramatiserede billedsprog er velkendt fra andre stofområder og dækning af betydningsfulde begivenheder, som aviserne giver høj prioritet – fx national og lokal politik. Sådanne metaforer var explicit med til at skabe et billede i medierne af klimakonferencen og klimapolitikken som en kamp, en kappestrid – nærmest en krig – imellem forskellige interesser, lande og alliancer.

4.2 Klassisk afbalanceret journalistik

Selv om vi ikke opgjorde mængden af artikler, fotos, illustrationer og tv-indslag om klima og COP 15 i forhold til det samlede indhold i dagbladene og tv-aviserne i undersøgelsesperioden, så er der ingen tvivl om, at de 2454 journalistiske enheder i de fem medier udgør en endda særdeles omfattende – og med daglig topplacering også markant - mediefortælling.

De kvantitative kodninger af mediedækningen i den tre uger lange periode har ført til de følgende tværgående pointer:

- Blandt de mest citerede personer i såvel dagbladene som tv-aviserne var der ingen af de mange akademiske klima-, miljø- og udviklingsforskere, der var samlet i København under konferencen. Videnskabsmænd var sammenlagt blot kilder i mediedækningen i henholdsvis 4 procent af tv-indslagene og 7 procent af avisartiklerne. Det var de politiske og logistiske nøglepersoner, der blev hovedkilderne. Det er måske ikke så underligt, og faktum er da også, at der i ugerne op til konferencens start var massive foramtaler med fokus på selve klimaforandringernes årsager og konsekvenser – og ofte med akademiske eksperter som kilder. Men det totale fravær på top-10-listerne af videnskabsfolkene afspejler alligevel et mønster – det indikerer, at det var processerne, det politiske spil og kampen om global dominans, som blev hovedemnet for mediedækningen. Ikke forhandlingsresultaterne og de besluttede løsninger, ikke de natur- og samfundsproblemer, som verdenssamfundet havde sat hinanden stævne for at finde bæredygtige modspil til. Det i København så let tilgængelige og enestående videnspotentiale blev kun udnyttet i begrænset omfang.
- Dette underbygges af redaktionernes valg af emner/temaer. For dagbladene udgjorde

emnerne, som forhandlingerne handlede om - fx natur, klimaforandringer, forurening, transport og ofrene med fattigdom og migration - samlet ca. 30 procent af stoffet, det meste af resten var om processen, det politiske opgør og logistikken. Blot ca. 10 procent af billederne og illustrationerne havde natur og miljø som primært motiv. For tv-aviserne udgjorde dækningen af det, som verdenssamfundet forhandlede om, kun ca. 20 procent af stoffet - resten var om processen, politikken og logistikken.

- De betydningsfulde forhandlinger i de mange undergrupper under COP 15 fx om regnskoven, CO2-kvoterne og adgangen til rent vand fik ikke stor mediebevågenhed. Sammen med det afsluttende forhandlingsresultat – eller manglen på samme – blev disse komplekse, men vigtige emner, blot mediedækket i 10 procent af avisartiklerne og i 8 procent af tv-indslagene.
- Tv-aviserne gik sjældent direkte til de primære videnskilder, i tv-dækningen var de internationale eksperter blot kilder i 4 procent af indslagene. I stedet lagde tv-redaktionerne studieværter og klimakorrespondenter som Steffen Kretz, DR1, og Svenning Dalgaard, TV 2, ind mellem de dækkede emner og begivenheder og så seerne. Disse tv-medarbejdere var af tv-stationerne selv udpeget som videnseksperter, og de udgjorde 14 procent af 'voices' i tv-dækningen. Dermed positionerede tv-mediet sig selv som medierende og central faktor i selve begivenheden og den samlede fortælling.
- I dagbladene var egne journalister blot 'voices' i 2 procent af artiklerne. Dagsbladsjournalistikken positionerer ikke mediedækningen som en inkluderet og central faktor i begivenhederne på samme måde som tv-journalistikken gjorde det.
- Folkets stemme, demonstrationerne og de sporadiske opgør i Københavns gader og ved hegnet omkring Bella Center fik stor medieopmærksomhed – på flere forskellige måder. 16 procent af de bragte pressefotos var af demonstranter, 4 procent af politiet. Ikke mindre end 50 procent af stemmerne – kildetyperne – i avisdækningen var NGO'ere og 'almindelige mennesker' – af disse 50 procent var en stor del dog læserbreve og kommentarer. Fx leverede en aktivist en sms-dagbod til metroXpress. I tv-dækningen var 33 procent af stemmerne almindelige mennesker og NGO'ere. Begge tv-stationer bragte en del vox-pops, og TV 2 gjorde brug af et redaktionelt koncept, hvor seerne kunne indsende spørgsmål til 'journalisteksperten' Svenning Dalgaard, der for åben skærm svarede og forklarede. Det folkelige og folkets stemme fik kvantitativ målt høj redaktionel prioritet.

- Det på mange måder mest bemærkelsesværdige ved tallene og resultaterne af de mange kodninger og datakørsler er imidlertid, at der ikke er så meget, der skiller sig markant ud. Der kan ikke observeres tydelige kvantitative udslag af unikke redaktionelle satsninger. Der var tilsyneladende tale om nogle redaktionelle valg og en journalistisk dækning båret af mange nyheder og meget stof om det meste - eller det hele - på en journalistisk og redaktionel klassisk afbalanceret måde.

5.0 Det journalistiske sigte og de redaktionelle valg

I mediedækning opstår et fænomen som konstruktive nyheder, den løsningsorienterede og konstruktive journalistik, blandt andet som et resultat af de genrer, nyhedskriterier og vinklinger, redaktionerne vælger at tage i brug undervejs. For at kunne analysere og karakterisere en så omfattende mediefortælling som klima- og COP 15-dækningen i lyset af det konstruktive sigte, blev de 1007 avisartikler, nyhedsgrafikkerne og de 257 tv-indslag kodet i forhold til de følgende tre journalistiske metoder/hensigter: De journalistiske genrer. Nyhedskriterier – som udløsende faktor for dækning. Det journalistiske sigte – vinklingen.

I tv som i dagbladsjournalistikken udmøntes de journalistiske genrer/formater ret forskelligt, og derfor er der kodet ud fra to forskellige sæt af genrer/formater tilpasset henholdsvis dagblads- og tv-journalistikken.

De journalistiske avisgenrer	Dagblade
Nyheder	35 %
Nyhedsgrafik og faktabokse	16 %
Reportage	4 %
Interview	3 %
Portræt	2 %
Tema og baggrundsartikler	5 %
Kommentarer, læserbreve, ledere	31 %
Andet eller uklart	4 %

De journalistiske tv-genrer/formater	Tv-aviser
Nyheder – studieværten alene	12 %
Nyheder – studieværten og reporter i København	16 %
Nyheder – studieværten og reporter andet sted	4 %
Nyheder, reporter og et interview 'on location'	9 %
Et længere indslag med vært, reporter, interview, 'voice over'	49 %
Studieinterview	7 %
Andet	3 %

Ovenstående viser, at klimajournalistikken og COP 15-dækningen i betydelig omfang bestod af nyhedsformidling. Hvilke typer af nyhedskriterier blev der gjort brug af?

I udgangspunktet var hele mediedækningen omkring klimakonferencen aktuel – aktualitet var et udløsende nyhedskriterium bag masser af de offentliggjorte journalistiske enheder.

Denne almene aktualitet er dog ikke registreret i den følgende opgørelse, så ville det blive tæt på 100 procent, hvorfor der i stedet er kodet for en form for aktualitet, hvor fx 'live-tv' og journalistens tilstedeværelse i situationen/øjeblikket er vurderet som afgørende for, om enheden blev produceret og offentliggjort eller ej.

Nyhedskriterium – som udløsende faktor for det redaktionelle valg	Dagblade	Tv-aviser
Aktualitet – direkte 'live' på tv	2 %	18 %
Væsentlighed – politisk og økonomisk betydning	23 %	31 %
Konflikt – personlige eller politiske modsætninger	29 %	25 %
Identifikation - det nære	19 %	9 %
Sensation, det kuriøse, det overraskende	11 %	9 %
Kendthed – 'celebrities'	7 %	5 %
Andet	9 %	3 %

Vinklingen og det journalistiske sigte er en mindre objektiv problematik at tælle og analysere end mønstret i brugen af genrer og nyhedskriterier. Hver enkel af de mange avisartikler, notitser og tv-indslag er blevet vurderet ud fra den følgende række af hensigter/vinklinger. Det blev under kodningen tilstræbt, at der kun blev kodet for et sigte/en vinkel, men i en del eksempler fx lange tv-indslag, som der var hele 49 procent af, var det optimalt at kode for to vinkler/hensigter.

Nyhedskriterium – som udløsende faktor for det redaktionelle valg	Dagblade	Tv-aviser
Aktualitet – direkte 'live' på tv	2 %	18 %
Væsentlighed – politisk og økonomisk betydning	23 %	31 %
Konflikt – personlige eller politiske modsætninger	29 %	25 %
Identifikation - det nære	19 %	9 %
Sensation, det kuriøse, det overraskende	11 %	9 %
Kendthed – 'celebrities'	7 %	5 %
Andet	9 %	3 %

(* Dette tal er estimeret for TV 2 Nyhederne - ikke for DR - da der under udarbejdelsen af artiklen er fundet en kodningsfejl, som det vil tage meget lang tid at rette op på)

5.1 Om det konstruktive sigte

Megen dansk og udenlandsk medieforskning har de seneste årtier påpeget, at mediernes dækning af udlandsstof, miljø og udvikling og det internationale samarbejde har været domineret af nyhedskriteriet konflikt. Det har resulteret i et grundlæggende negativt medie-billede af verden som fyldt med katastrofale problemer, elendighed og apati i forhold til at gøre noget ved fx klimaforandringerne og deres alvorlige konsekvenser for især de fattige. Den journalistiske vision om konstruktive nyheder, konstruktiv journalistik er blandt andet tænkt som en tankegang og nogle arbejdsmetoder til at etablere en bedre balance imellem det negativt problemfokuserede og det positivt løsningsbaserede.

Hvis mediefortællingen i december 2009 om klimaforandringer og om verdenssamfundets bestræbelser på at finde politiske løsninger fra de danske redaktioners side var tænkt og realiseret som løsningsorienteret og konstruktiv, så ville det give sig udslag i valget af

genrer og i vinklinger, i det journalistiske sigte som klima- og COP 15-journalistikken var bygget op på.

Men hvad viste kodningerne om den offentliggjorte journalistik, de redaktionelle valg og metoderne i de tre uger så rent faktisk?

- De 2454 artikler, pressefotos og nyhedsindslag var i stort omfang nyheder. I dagbladene var 51 procent af stoffet nyheder, i tv-aviserne var 41 procent kortere nyheder og en del af de 49 procent længere indslag var også nyhedsbaseret. De centrale nyhedskriterier i nyhedsflowet var væsentlighed – 23 procent i dagbladene og 31 procent i tv-aviserne samt konflikt – 29 procent i dagbladene og 25 procent i tv-aviserne. I forhold til det journalistiske sigte var det dramatiske element centralt i 21 procent af tv-indslagene og den kritiske, debatskabende tilgang var dominerende i 32 procent af avisartiklerne.
- Journalistikken i de fem valgte mainstream-medier var ikke præget af tabloide redaktionelle valg, selv om formiddagsavisen B.T. var blandt de kortlagte. Kendthed og 'celebrities' var blot det dominerende nyhedskriterium i 7 procent af dagbladsartiklerne og i 5 procent af tv-indslagene. Nyhedskriteriet sensation, det kuriøse og overraskende blev taget i brug i 11 procent af avisartiklerne og i 9 procent af tv-indslagene. På trods af at København var spækket med internationale berømtigheder i de 12 dage, som klimakonferencen foregik, så faldt de danske nyhedsmedier ikke i den samme grøft, som de havde gjort to måneder tidligere ved OL-konferencen, hvor masser af berømtigheder også var i Danmark og hvor både dagbladene og tv-journalistikken flød over med 'celebrity-dækning'. COP 15-dækningen var ikke tabloidiseret.
- En individualiseret, konstruktiv, løsningsorienteret tilgang fra redaktionernes side vil i betydelig omfang kunne identificeres via et journalistisk sigte som: det personligt handlingsanvisende - livsstil - samt via et nyhedskriterium som identifikation og nærhed. Konkret udmøntet fx i anbefalinger om: Sådan reducerer du dit CO₂-udslip. Sådan deltager du i demonstrationen. Sådan undgår du trafikkaos. Ingen af de nævnte hensigter/kriterier fik imidlertid særlig høj redaktionel prioritet i COP 15-dækningen – især ikke i tv-indslagene. Det personligt handlingsanvisende var dominerende hensigt i blot 7 procent af avis-

artiklerne og 3 procent af tv-indslagene. Identifikation var udløsende nyhedskriterium i 19 procent af avisartiklerne og 9 procent af tv-indslagene. Dette bør dog ses i lyset af, at begivenheden jo netop var en global politisk begivenhed, som i sin natur ikke handlede så meget om den enkelte (dansk)ers handle-mønstre. Det vil sige, at det konstruktive og løsningsorienterede for så vidt angår COP 15-konferencen nok så meget kan ses i en optik af det politisk konstruktive – det politisk handlingsanvisende, hvoraf der var en del i mediedækningen – henholdsvis 14 procent i dagbladene og 20 procent i tv-aviserne.

- Selv om kodningerne ikke tyder på, at klima- og COP 15-journalistikken var tænkt som konstruktiv og personrettet løsningsorienteret, så var dækningen ikke ekskluderende, men i betydelig omfang inkluderende. Folkets stemme blev hørt. NGO'ere og almindelige mennesker udgjorde 50 procent af 'voices' i avisdækningen (herunder læserbreve) og 33 procent af tv-dækningen. Folkets aktiviteter i gaderne i København – både de mange ikke-voldelige og de få aggressive demonstrationer - fik 24 procent af mediedækningen i dagbladene og 16 procent i tv-aviserne. COP 15-dækningen var absolut åben for borgerinput – for medfortælling.
- Tværgående tyder kodningerne og datakørslerne på, at klima- og konferencedækningen i de danske mainstream-medier var tænkt og praktiseret som en klassisk, afbalanceret væsentlighedsjournalistik. Dækningen var hovedsageligt konstitueret af genrerne: nyheder og kommentarer, de primære kilder var de demokratisk valgte magthavere og de centrale aktører i forhandlingsprocessen. Billeddækningen var i stort omfang af mennesker, politikere og begivenheder i Bella Center. Nyhedskriterierne: væsentlighed og konflikt var ofte benyttet. De velkendte kamp- og krigsmetaforer var ganske hyppige i dagbladenes dækning. Emnevalget fokuserede på klimaforhandlingerne, den politiske proces og demonstrationerne. En verdensbegivenhed udspandt sig i Danmark, og nyhedsredaktionerne tog i betydelig omfang det helt klassiske sæt af journalistiske arbejdsmetoder og tankegange i brug.

6.0 Da det 'klimaskeptiske' blev lavt prioriteret

"Trying to cut CO2 now isn't going to work. There are better ways to fix the climate.com". Dette udsagn fra Bjørn Lomborgs Copenhagen Consensus Center fyldte under klimakonferencen en hel facade over for Christiansborgs Slotsplads. Til provokation for danskerne, for de demonstrerende klimaaktivister og de mange politikere og klimaforhandlere fra hele verden, det hyppigt lagde vejen forbi Christiansborg.

I den anden uge af klimakonferencen kunne de tusinder af journalister og delegerede dagligt møde forskeren Bjørn Lomborg i pressecentret i Bella Center, hvor han på baggrund af en journalist-akkreditering gav interview til et hav af udenlandske avisjournalister, radio- og tv-stationer med de samme tre-fire udfordrende pointer.

I de to år, der gik imellem klimakonferencen COP 13 i Bali i december 2007 og COP 15 i København, fik de såkaldte 'klimaskeptiske' forskere stor medieopmærksomhed i Danmark. Er temperaturstigningerne menneskeskabte eller skyldes de fx naturlige variationer i de kosmiske stråler fra solen? Er isen på tilbagegang i Arktis eller ej? Og hvis den er det, skyldes det så en naturlig istidscyklus, eller er afsmeltningen skabt af temperaturstigninger fra de øgede CO2-udledninger? Særligt Jyllands-Posten gav i 2008 og 2009 spalteplads til en udvalgt skare af danske og udenlandske videnskabsfolk, der anfægtede betydningen for klimaforandringerne af den menneskeskabte CO2-udledning. Denne redaktionelle praksis rejste en del kritik af avisens redaktionelle linie, som Jyllands-Postens redaktion da også i ugerne op til COP 15 ændrede ved at lade højestimerede

videnskabsmænd med synspunkter som flertallet af videnskabelige klimaeksperter deler, komme mere til orde. "Det er langt ude, når FN udsender en rapport, der taler om, at havet vil stige to meter inden år 2100. Jens Hesselberg Christensen, forskningsleder fra DMI". (Jyllands-Posten 30. november 2009)

"Opvarmning: Isen i Arktis bruges som bevis på, at den globale opvarmning er meget voldsom. Men der manipuleres med sandheden – og tales usandt". (Jyllands-Posten, 3. december 2009)

Sådanne påstande florerede i mediedækningen op til konferencen. Ingen entydighed eller blot nogenlunde klarhed. Men hvordan var det med mediedækningen i de fem undersøgte mainstream papir- og tv-aviser under COP 15? Hvor megen spaltepads og taletid fik de 'klimaskeptiske forskere'? Vores opmålinger viste:

- Taletid til det skeptiske mindretal: Tv-aviser 3 procent. Dagblade 2 procent

Andre af undersøgelsens sammentællinger viste, at alle typer af videnskabelige eksperter var kilder i mediedækningen i blot 4 procent af tv-indslagene og 7 procent af avisartiklerne.

Vores opmålingsresultater tyder altså samlet på, at en betydelig del af de citerede videnskabsfolk og deres synspunkter rent faktisk kom fra 'klimaskeptiske' som fx Bjørn Lomborg. Alligevel giver det med det begrænsede samlede antal af citater god mening at konkludere, at de 'klimakritiske' stemmer blev lavt prioriteret under COP 15-dækningen i de fem undersøgte papir- og tv-aviser.

Hvad kan det skyldes? Med hvilke konsekvenser?

I forhold til redaktionernes valg af hensigter, vinkler og de journalistiske metoder, der blev taget i brug under nyhedsdækningen af verdensbegivenheden, har den megen taletid til de 'skeptiske' i årene og månederne op til klimakonferencen afsløret en svaghed ved metode-håndteringen. I tilknytning til FN's klimapanel er måske 97 procent af verdens klimaforskere enige om hovedkonklusionerne, 3 procent er skeptiske (Udtalt af professor Katherine Richardson, Københavns Universitet, med flere). Dette er historisk enestående, men alligevel har mediedækningen givet megen taletid til de 3 procent. Sandsynligvis har det været undtagelsen og det sensationelle, der har tiltrukket journalisterne og redaktionerne.

Som en følge af brugen af det journalistiske princip om at se en sag fra to siden har den 'lille' side fået måske ligeså stor mediedækning som den 'store'. Dette efterlader læseren og seeren med det indtryk, at de to synspunkter er ligeværdige, og at ekspertisen er delt på midten. Det er den slet ikke, og det er måske også gået op for nyhedsredaktionerne undervejs i processen med at afgøre, hvordan COP 15 skulle dækkes. Undervejs har konsekvensen imidlertid været en usikker, ubalanceret og utroværdig væsentlighedsjournalistik om nogle globale problemkomplekser – udformet som en simpel kamp imellem skepsis og konsensus - der har enorm betydning for alle.

Er det så udtryk for en løsningsorienteret og konstruktiv journalistisk tilgang til opgaven med COP 15-dækningen, at det 'klimaskeptiske' standpunkt blev lavt prioriteret i december-ugerne i 2009? Er det en form for nærmest patriotisk håndtering af opgaven med at dække Danmarks krævende værtskab for konferencen? Bliver de danske nyhedsmedier pludselig medspillere mere end kritiske og neutrale observatører, når noget så stort og internationalt betydningsfuldt foregår i vores lille land - med os danskere som centrale medarrangører?

Disse spørgsmål har vores kvantitative opmålinger og journalistiske observationer ikke kunnet give nogle eksakte svar på, men spørgsmålene er særdeles relevante.

6.0 De kommende års klimadækning

Vores undersøgelser af COP 15-dækningen og de udvalgte mainstream-mediers klimastof er lavet med et fremadrettet sigte. Klimaforandringerne, naturnedslidningen og den grønne, bæredygtige udvikling vil også i de kommende år blive helt centrale emner for alle typer af nyhedsmedier. FN-processen med klimakonferencer vil fortsætte år for år – i december 2010 bliver det COP 16 i Mexico, i 2011 COP 17 i Sydafrika. Kyoto-aftalerne udløber i 2012, og klima- og miljøproblemerne vil fortsætte med at eskalere før og efter dette udløb. Hvordan bliver klimastoffet dækket? Hvordan skal det dækkes? De følgende opsamlings vil ikke gentage pointer fra de foregående konkluderende del-afsnit, men vil tilstræbe at perspektivere mere abstrakt, normativt og fremadrettet.

Mediedækningen i ugerne op til og under klimakonferencen skal naturligvis forstås i lyset af de enorme mængder af klima-, miljø- og naturstof, som de danske nyhedsmedier løbende bragte i månederne op til klimakonferencen i København. En del af det, der ikke var så meget af i COP 15-dækningen, var der masser af i foramtalerne og optakten. Det gælder fx det case-baserede baggrundsstof, journalistiske reportager og temahistorier fra regnskoven, gletsjerne og koralrevene, der troværdigt dokumenterede truslen fra klimaforandringerne.

En kritisk og problempåpegende journalistik kan sagtens være konstruktiv – kan sagtens have et konstruktivt samfundsorienteret sigte. Når det er sagt, så viser vores kodning og konklusioner på analyserne af klimastoffet imidlertid, at individ-rettet konstruktiv journalistik – konstruktive nyheder – ikke var et hovedsigte for de danske nyhedsredaktioner i under-

søgelsesperioden. I stedet blev det en oplysende, troværdig og nyhedsbaseret væsentlighedsjournalistik, der var målsætningen. Præget af de mange særinteresser, de nærmest koreograferede konflikter og det fortættede forhandlingsdrama, der udspillede sig i København i de kolde og forblæste vinterdage. Væsentlighed, konflikt og aktualitet blev som oftest de udløsende nyhedskriterier bag de mange redaktionelle valg – medierne forfaldt ikke til tabloidisering eller sensationsskabelse.

Et andet vigtigt afsæt for en forståelse af mønstrene i den faktisk offentliggjorte mediedækning var, at de fem undersøgte danske nyhedsmedier – og sandsynligvis alle andre – så at sige overtog og accepterede de centrale danske politikeres og forhandleres præmis og forståelsesramme for, hvad der skulle foregå og reelt foregik under FN-konferencen. Hvilke ambitioner, det var relevant og realistisk at sætte for det opnåede forhandlingsresultat – som i flere år blev beskrevet som en juridisk bindende klimaaftale. Denne målsætning blev som bekendt først officielt opgivet af det danske COP 15-formandskab undervejs i de svære forhandlinger i København.

COP 15-drivkraften og den nuværende EU-klimakommissær, Connie Hedegaard, var i flere år en ambitiøs og engageret fortaler for muligheden for en form for 'global governance'. Hun blev sekunderet af statsminister Lars Løkke Rasmussen i månederne op til og under selve klimakonferencen. En forestilling om, at det er muligt at lave en altomfattende international FN-aftale, et regelsæt og en fælles verdensomspændende praksis, der i et hug binder alle lande og befolkninger til nogle radikale klima- og livsstilsforpligtelser på områder, der er altafgørende for alle typer af samfund: fx energi, naturudnyttelse og transport. Medieredaktionernes accept af denne præmis og dette succesparameter førte i en vis grad til mediernes enorme fokus på forhandlingsprocessen: på sejr og nederlag. Og resultatet blev vurderet til at være en fiasko. Men hvad nu, hvis det var præmissen, der var noget galt med? Hvis ambitionen om 'global governance' er en lidt jubelnaiv forestilling, der ikke hviler på et solidt og opdateret fundament af analyse og forståelse af FN-systemet og den nye globale verdensorden, som er under udkrystallisering i disse år, og som vi oplevede udspille sig i fuldt flor under COP 15? Så skal forhandlingsprocessen, resultatet og dens hovedaktører vel mediedækkes på en anden måde? Så må spørgsmålet om succes eller fiasko stilles radikalt anderledes. Så må den fremtidige klima- og konferencejournalistik udfordre præmissen om det realistiske i 'global governance' via FN-systemet med dets krævende konsensus-tradition – journalistikken skal vinkles og udformes på en anden måde.

Resultatet af vores analyser tyder på, at dette er tilfældet. Den fremtidige mediedækning og italesættelse bør være bedre afbalanceret i forhold til de realistiske muligheder for forhandlingsresultater i FN-systemet og de faktiske globale magtforhold i den nye verdensorden. Det vil skærpe præcisionen, brugbarheden og troværdigheden af klima- og konferencedækningen.

Nyhedsflowet og journalistikken fra klimakonferencen blev en form for moderne væsentlighedsjournalistik – for DR's vedkommende måske ligefrem et tidligt eksempel på en nyklassisk public service-dækningen. Hvad karakteriserede denne moderne oplysende væsentlighedsjournalistik?

- Især tv-dækningen gjorde mediet i sig selv og studieværterne til nøglefænomener i begivenhederne. Tv-journalisterne blev i betydelig omfang til de kommenterende, forklarende og agerende kilder og aktører. Mediefortællingen sættes i centrum. Medialiseringen var tydelig.
- Folkets stemme var en vigtig faktor i den moderne væsentlighedsjournalistik. Der blev i såvel de trykte medier som i tv-udsendelserne givet stor plads og taletid til almindelige mennesker og deres græsrodsrepræsentanter. Den moderne oplysende væsentlighedsjournalistik er tilsyneladende ikke så elitær i dens kildevalg og vinkling, som den tidligere væsentlighedsjournalistik.
- Tilbage synes at stå en stor redaktionel udfordring for klima- og konferencejournalistikken.

Vores undersøgelser viste, at identifikation, nærhed og positiv individ-rettet konstruktivitet var nedprioriteret. Disse journalistiske virkemidler tages ellers ofte i brug til at formidle 'hårde', komplekse og betydningsfulde emner på en måde, så de bliver reelt vedkommende for læserne og seerne. Det, kan man frygte, har været en mangel ved en del af COP 15-journalistikken. Dette bør der arbejdes på i de kommende års klima- og konferencejournalistik. Problemstillingernes vigtighed fordrer det.

Litteratur:

- Journalistik med omtanke, Peter Kramhøft, Ajour 2001
- Verden langt herfra, Lars Kabel, CFJE og Danida, 2005
- Journalistik om flere af verdens mange virkeligheder, Lars Kabel, Journalistica, 2006
- Aktionsjournalistik, Peter Bro, Syddansk Universitetsforlag, 2004
- Politisk journalistik og kommunikation, Rasmus Jønsson, Peter Bor og Ole Larsen, Samfundslitteratur 2006
- E-publicering, Martin Brynskov, Mette Stentoft, Peter From og Lars Kabel, UPDATE og Digital Urban Living, 2010